

Sortprovning 2013 - korn och havre

Kent Dryler

Foto: Kent Dryler

För att uppnå ett gott resultat och hög odlingssäkerhet är spannmålsodling i norra Sverige beroende av ett sortmaterial med sorter som har kort mognadstid. I vår sortprovning har vi därför speciellt lagt vikt vid denna sortegenskap genom att på ett opartiskt sätt genomföra mätningar av mognadstiden.

Den officiella provningen av stråsäd i norra Sverige görs på fyra platser och varje sort provas under två år. Provningsen genomförs genom att man jämför med representativa marknadssorter som så kallade mätarsorter. Institutionen för norrländsk jordbruksvetenskap vid SLU ansvarar för verksamheten. Provningsen finansieras av de företag som anmäler sorter till provning.

En utökad provning med ett antal marknadssorter med speciellt intresse för det nordliga odlingsområdet har varit möjlig genom finansiellt stöd från näringens olika forskningsstiftelser, Regional jordbruksforskning i norra Sverige (RJN) och Stiftelsen Lantbruksforskning via Sverigeförsöken. Utsädesföretagen Lantmännen Lantbruk Utveckling och Scandinavian Seed har också bidragit för att utöka försöken.

Provning av korn genomförs på Offer/Lännäs i Västernorrland, Ås i Jämtland, Röbbäcksdalen i Västerbotten och Öjebyn i Norrbotten. Havre provas på samma platser förutom vid Ås.

Försöken genomförs på ett likartat sätt på de olika platserna, med centralt uppvägt utsäde och med en lika stor kvävegiva om 80 kg per ha. Alla sorter sås med två olika utsädesmängder, men här redovisas ett medeltal av resultaten. Odlingsförutsättningarna på de olika platserna är relativt olika, med stor variation vad gäller sådatum, temperatur, nederbörd mm. Dessa skillnader kan tydligt ses vid jämförelse av tiden från sådd av korn till mognad. Den varierar mellan 86 till 131 dagar i medeltal för fem år, beroende på plats och sort.

Mognaden bestäms genom mätning av vattenhalten i kärnan. Fullmognad bedöms vara vid det tillfälle när vattenhalten i kärnan passerat 30 procent. För att korrekt bedöma de olika sorternas tidighet utförs därför regelbundna provtagningar av kärna under hela mognadsperioden. Mognadstiden beräknas som antalet dagar från sådd tills full mognad har uppnåtts.

Efter tröskning bestäms kärnavkastningen vid 15 procents vattenhalt samt tusenkorntvikt och rymdsvikt. Förutom mognad och kärnskörd graderas uppkomst, ax/vippgång, strägenskaper och eventuella angrepp av bladsvampar.

Resultaten från sortprovningen i norra Sverige publiceras även på FältForsks hemsida www.slu.se/faltforsk under fliken Rapporter och på vår institutions hemsida www.slu.se/njv under Publikationer, där det också går att ta del av tidigare års sortprovningar, samt i Sortval 2013 och på Sverigeförsökens hemsida www.sverigeforsoken.se/se/norrlandsforsok.asp.

Odlingssäsongen 2013

För samtliga försöksplatser i norra Sverige kan växtsäsongen 2013 sammanfattas med att det rådde goda förhållanden från sådd till skörd. Alla sorter hann mogna detta år, men mognadsbestämningen visade på tydliga skillnader i mognadstid, se nedan.

Sortprovning av korn

Kornförsöken 2013 omfattade tio sorter, varav fyra tvåradssorter och sex flerradiga. Nya sorter för året var sexradssorterna Jalmari och Severi från finska Boreal. Skörderesultat för dessa redovisas bara

som 2013 års skörd i tabell 1 och de visade detta år en avkastningspotential som var klart högre än för mätarsorten SW Judit.

I den övre delen av tabell 1 redovisas femårs-medelvärden för sexradssorterna med SW Judit som mätarsort. Beträffande avkastningen finns inga signifikanta avvikelser i femårsmedeltal jämfört med mätaren. Detsamma gäller för resultaten för varje län (ej redovisade här).

Stråstyrkan för sexradssorterna Vilde och Einar är signifikant bättre än för mätarsorten SW Judit.

Förekomsten av svampsjukdomar är generellt låg och var särskilt låg 2013. Det har därför inte varit möjligt att med statistisk säkerhet särskilja sorterna beträffande mottagligheten för bladfläcksjuka och sköldfläcksjuka.

Proteinhalten har inte analyserats varje år, därför visas bara resultaten från 2013. Det innebär också att det är svårt att få signifikanta skillnader, trots spridningen i resultaten.

Resultaten från provningen av tvåradssorter med SW Barbro som mätarsort redovisas i den nedre delen av tabell 1. Kannas är den tidigare nummersorten SWÅ 03147. I det totala skördemedeltalet ses inga signifikanta skillnader jämfört med mätarsorten SW Barbro, men i försöket i Västernorrland avkastade SW Mitja mer.

Stråstyrkan hos Mitja, Vilgott och Kannas är signifikant bättre än hos mätarsorten SW Barbro. De provade sorterna visar inte några signifikanta skillnader beträffande stråbrott.

Kärnegenskaperna skiljer mellan de två korn-typerna, där tvåradssorter har högre såväl rymdsvikt som kärnsvikt. Det finns även en del skillnader inom korntyp, exempelvis har Kannas högre och Vilgott lägre rymdsvikt än mätarsorten SW Barbro.

Mognad

När mognadsresultaten används som kriterium för val av sort bör hänsyn också tas till försöksplats. Skillnaden mellan försöksplatser kan vara upp till 30 dagar eller mer för samma sort. Tabell 2 visar medeltal för åren 2009 till 2013 för antal dagar från sådd till mognad för de provade kornsorterna.

I medeltal har SW Judit och Aukusti den kortaste mognadstiden av sexradssorterna, 95 respektive

Tabell 1. Resultat från sortprovning i korn i norra Sverige, medeltal 2009-2013. Mätarsort är **SW Judit** för sexradssorterna och **SW Barbro** för tvåradssorterna.

Sort	Antal år i provn.	Skörd kg/ha	Relativ skörd	Stråstyrka ¹	Stråbrott ²	Rymdv. g/l	Tkv. gram	Bladfl.-sjuka ³	Rp 2013 % av ts	Skörd 2013 kg/ha
SW Judit (6-rad)	5	4900	100	86	37	641	40,3	15	12,5	5110
Aukusti	3	5120	105	84	49	644	42,1	14	12,0	5520
Einar	3	5230	107	94	32	645	41,5	10	11,5	5230
Vilde	2	5340	109	96	20	639	42,5	10	11,9	5770
Jalmari	1								12,7	5720
Severi	1								11,3	6140
SW Barbro (2-rad)	5	5280	100	81	16	669	48,2	6	13,3	5120
SW Mitja	5	5650	107	93	0	672	47,0	7	12,6	5530
Kannas	3	5360	102	93	4	685	47,0	6	13,4	5370
Vilgott	3	5550	105	93	19	654	46,1	12	12,8	5510

Värden med **fet stil** skiljer sig med minst 95 % sannolikhet positivt **eller** negativt från mätarens värde.

¹ Stråstyrka 100 = fullt upprätt bestånd. ² Stråbrott 100 = allt brutet. ³ Procent angripen bladnya.

96 dagar. Därefter kommer Vilde och Einar med 100 respektive 104 dagar. För sexradssorterna är det bara Einar som signifikant skiljer sig i mognad mot mätarsorten SW Judit.

är signifikant på Röbbäcksdalen och Ås, medan Mitja har en signifikant längre mognadstid på alla platser utom Ås.

För tvåradskornet är det mätarsorten SW Barbro som har kortast mognadstid av de provade sorterna. Den sort som kommer därefter är Kannas, dock utan någon signifikans i avvikelserna gentemot SW Barbro. Vilgott och Mitja mognar på 105 respektive 106 dagar. Noterbart är att skillnaden mellan Vilgott och SW Barbro endast

Sortprovning av havre

Havreförsöken redovisas i tabell 3. Havresorterna GN 08207 och GN 09146 från norska Graminor är nya för året och för dessa redovisas bara skörden 2013. Femårsmedeltalen visar att Haga avkastar signifikant mer än mätaren Cilla. Det gäller även om man ser på medeltalen från enskilda län.

Tabell 2. Resultat från mognadsbestämning i korn, antal dagar från sådd till mognad i medeltal för åren 2009-2013, totalt och per försöksplats. Mätarsorter: **SW Judit** respektive **SW Barbro**.

	Korn-typ	Antal år i provn.	Medel alla platser	Offer Y län	Ås Z län	Röbbäcksdalen AC län	Öjebyn BD län
SW Judit (mätare)	6-rad	5	95	89	111	93	86
Aukusti	6-rad	3	96	90	108	96	88
Einar	6-rad	3	104	97	123	102	92
Vilde	6-rad	2	100	91	115	98	91
SW Barbro (mätare)	2-rad	5	99	91	119	95	89
SW Mitja	2-rad	5	106	97	125	103	97
Kannas	2-rad	3	103	94	122	99	92
Vilgott	2-rad	3	105	95	131	101	95

Värden med **fet stil** skiljer sig med minst 95 % sannolikhet positivt **eller** negativt från mätarsortens värde.

NYTT från institutionen för norrländsk jordbruksvetenskap produceras vid SLU i Umeå.

Redaktör: Gun.Bernes@slu.se

Ansvarig utgivare: Mårten Hetta

Skrifterna distribueras bl a via Norrmejerier och finns även på www.slu.se/njv under Publikationer.

Tryckningen av detta nummer finansieras av länsstyrelsen i Västernorrland samt av EU.

Tabell 3. Resultat från sortprovning i havre i norra Sverige, medeltal 2009-2013. Mätarsort: **Cilla**.

Sort	Antal år i provning	Skörd kg/ha	Relativ skörd	Stråstyrka ¹	Rymdv. g/l	Tkv. gram	Råfett 2013 % av ts	Skörd 2013 kg/ha
Cilla	5	4350	100	76	565	37,4	5,1	4510
Haga	5	5410	124	84	543	35,5	5,4	5810
Akseli	4	4530	104	95	568	34,1	6,3	4450
Bor 08024	2	4650	107	97	568	40,1	5,2	4480
GN 08207	1						6,7	4620
GN 09146	1						5,1	3510

Värden med **fet stil** skiljer sig med minst 95 % sannolikhet positivt **eller** negativt från mätarens värde.

¹ Stråstyrka 100 = fullt upprätt bestånd.

Det finns inga signifikanta skillnader mellan sorterna vad gäller stråstyrka.

Mätarsorten Cilla är en relativt storkärning sort och skiljer sig signifikant från Haga och Akseli i tusenkornvikt. Bor 08024 har dock signifikant högre tusenkornvikt jämfört med Cilla.

Råfetthalten har inte analyserats varje år och anges bara för år 2013, utan några säkra sortskillnader.

Förekomsten av rödsot var under 2013 låg och försöken visar inte någon skillnad mellan sorterna.

Mognad

Årsmånens och vädrets betydelse belystes klart under 2012 då det endast var sorterna Cilla och Bor 08024 som mognade fullt ut och då bara på Röbbäcksdalen. Under 2013 mognade samtliga sorter på alla försök.

I tabell 4 kan man se att Akseli och Bor 08024 är liktidiga med den mycket tidiga mätarsorten Cilla. Haga har signifikant längre mognadstid än Cilla i medeltal över distriktet, men inte på försöksplatsen Röbbäcksdalen där Cilla har mognat på 105 dagar och Haga på 106 dagar.

Tabell 4. Resultat från mognadsbestämning i havre, antal dagar från sådd till mognad i medeltal för åren 2009-2013, totalt och per försöksplats. Mätarsort: **Cilla**.

Sort	År i provning	Medel alla platser	Offer Y län	Röbbäcksdalen AC län	Öjebyn BD län
Cilla	5	98	90	105	96
Haga	5	101	96	106	99
Akseli	4	99	93	106	96
Bor 08024	2	98	91	105	95

Värden med **fet stil** skiljer sig med minst 95 % sannolikhet från mätarens värde.

